

Do wykorzystania na lekcjach
plastyki, historii, WOK, fizyki,
matematyki, geografii

Inspiracja kołem

Barbara Kitta-Gajkowska

Wstęp

Koło jest w człowieku i wokół człowieka. Jest wszechobecne we wszystkich kulturach: starożytnych, nowożytnych i współczesnych nam. Koło – to symbol absolutu.

(► **wiedza o kulturze** ► **plastyka** – *Ad astra, Tryptyk warszawski – Oblicze Sawy*, s. 189)

Jako dzieci bawimy się w tzw. kółko, tańczymy najchętniej w kole, okrągły stół sprzyja życiu rodzinnemu. Matka kolistym ruchem ręki gładzi bolący brzusek dziecka... i pomaga.

Ideał komunikacyjny „wszyscy ze wszystkimi” ma kształt koła.

(► **historia** ► **plastyka** – *Okrągły stół, Tryptyk warszawski – Oblicze Sawy*, s. 180)

Z kulistą przestrzenią jesteśmy oswojeni od momentu poczęcia. Z czasem uświadamiamy sobie, że żyjemy na kuli ziemskiej poruszającej się ruchem kolistym wśród innych planet w kosmosie. Zegar słoneczny mierzy czas od tysięcy lat wędrującym cieniem zakreślając koło.

(► **historia** ► **geografia** ► **fizyka** ► **plastyka** – *Zegary słoneczne i mechaniczne. Tryptyk warszawski – Oblicze Sawy*, s. 41 i 127; *Spojrzenie Warsa*, s. 91; *Oblicze Sawy*, s. 53

Koło garncarskie nieustannie wykorzystywane jest w tworzeniu naczyń z gliny. W budowlach z różnych epok kształt koła pojawia się zarówno w bryle, jak i w jej planie. Futurystyczna architektura proponuje głównie formy kuliste. Mało kto wie, że w latach 70. XX wieku na Rakowcu w Warszawie zbudowano osiedle domów o kształtach półkul, nawiązujące – myślę – do literatury science fiction.

(► **historia** ► **WOK** ► **plastyka** ► **matematyka** – „Rozkwit miasta” *Spojrzenie Warsa*, s. 96; „Stara Warszawa”, s. 54; *Lustro, Tryptyk warszawski – Oblicze Sawy*, s. 131 i 145.

Miasto to cyrkulacja w przestrzeni miejskiej z bezkolizyjnymi rondami, placami. Ruch kolisty to harmonia.

(► **plastyka** ► **geometria** ► **fizyka** – *Niepohamowana pasja tworzenia, Tryptyk warszawski – Spojrzenie Warsa*, s. 135; *Kolorowe rondo, Oblicze Sawy*, s. 165.

Leonardo da Vinci, geniusz i wizjoner, nieprzypadkiem wpisał człowieka w koło.

WIDZĘ

1. Kulę słońca – gwiazdy.
2. Zjawiska atmosferyczne – łuk tęczy.
3. Linie horyzontu – kształt ziemi,
4. Bryły o przekroju koła.

ANALIZUJĘ

1. Jak postrzegamy kulę słońca.
2. Koło barw – barwy czyste i złamane, barwy ciepłe i zimne.
3. Cykle w naturze.
4. Zasady perspektywy – linearna i powietrzna.
5. Wybrane architektoniczne przykłady budowli powstałych na bazie koła, od antyku do współczesności.
6. Rozwiązania komunikacyjne z zastosowaniem koła.
7. Perfekcyjny układ koła w komunikacji międzyludzkiej.

SZUKAM

1. Barw dnia i nocy – zdjęcie satelitarne w: *Tryptyk warszawski – Spojrzenie Warsa*, s. 10 i 70.
2. Zegarów słonecznych – zdjęcie Kolumny Zygmunta w: *Tryptyk warszawski – Oblicze Sawy*, s. 40; plac Słoneczny, s. 126; klasyczny zegar słoneczny w Łazienkach.
3. Zegarów mechanicznych na budowlach warszawskich – np. zegar na Zamku Królewskim w: *Tryptyk warszawski – Spojrzenie Warsa*, s. 91; na Pałacu Kultury i Nauki *Tryptyk warszawski – Oblicze Sawy*, s. 53.
4. Amfiteatru (założeń antycznych budowli) – *Tryptyk warszawski – Oblicze Sawy*, s. 145; stadionu sportowego – Stadion X-lecia – *Oblicze Sawy*, s. 55; budynku Sejmu RP – *Oblicze Sawy*, s. 131.
5. Barbakanu w stylu romańskim *Tryptyk warszawski – Spojrzenie Warsa*, s. 54; obiektów sakralnych z kopułami, np. kościół projektu Zuga – *Tryptyk warszawski – Oblicze Sawy*, s. 168; architektury przemysłowej – gazownia na Woli – *Tryptyk warszawski – Spojrzenie Warsa*, s. 96.
6. Placu Zbawiciela – *Tryptyk warszawski – Spojrzenie Warsa*, s. 135; kolorowego ronda – *Tryptyk warszawski – Oblicze Sawy*, s. 165; fontanny w Ogrodzie Saskim – *Oblicze Sawy*, s. 46.
7. Sposobów porozumiewania się – „okrągły stół” – historia współczesna – *Tryptyk warszawski – Oblicze Sawy*, s. 180.

TWORZĘ

1. Pejzaż miejski, wybrany fragment otoczenia – z zastosowaniem zasad perspektywy linearnej i powietrznej.
2. Pejzaż miejski w barwach czystych i ciepłych dnia słonecznego.
3. Pejzaż miejski w barwach złamanych dnia pochmurnego.
4. Miasto nocą z uwzględnieniem zjawisk termalnych.
5. Rysunek z zastosowaniem zasad perspektywy i modelunku światłocieniem, próba projektowania obiektów architektonicznych o nietypowej formie.

Barbara Kitta-Gajkowska

Doradca metodyczny m.st. Warszawy w zakresie plastyki